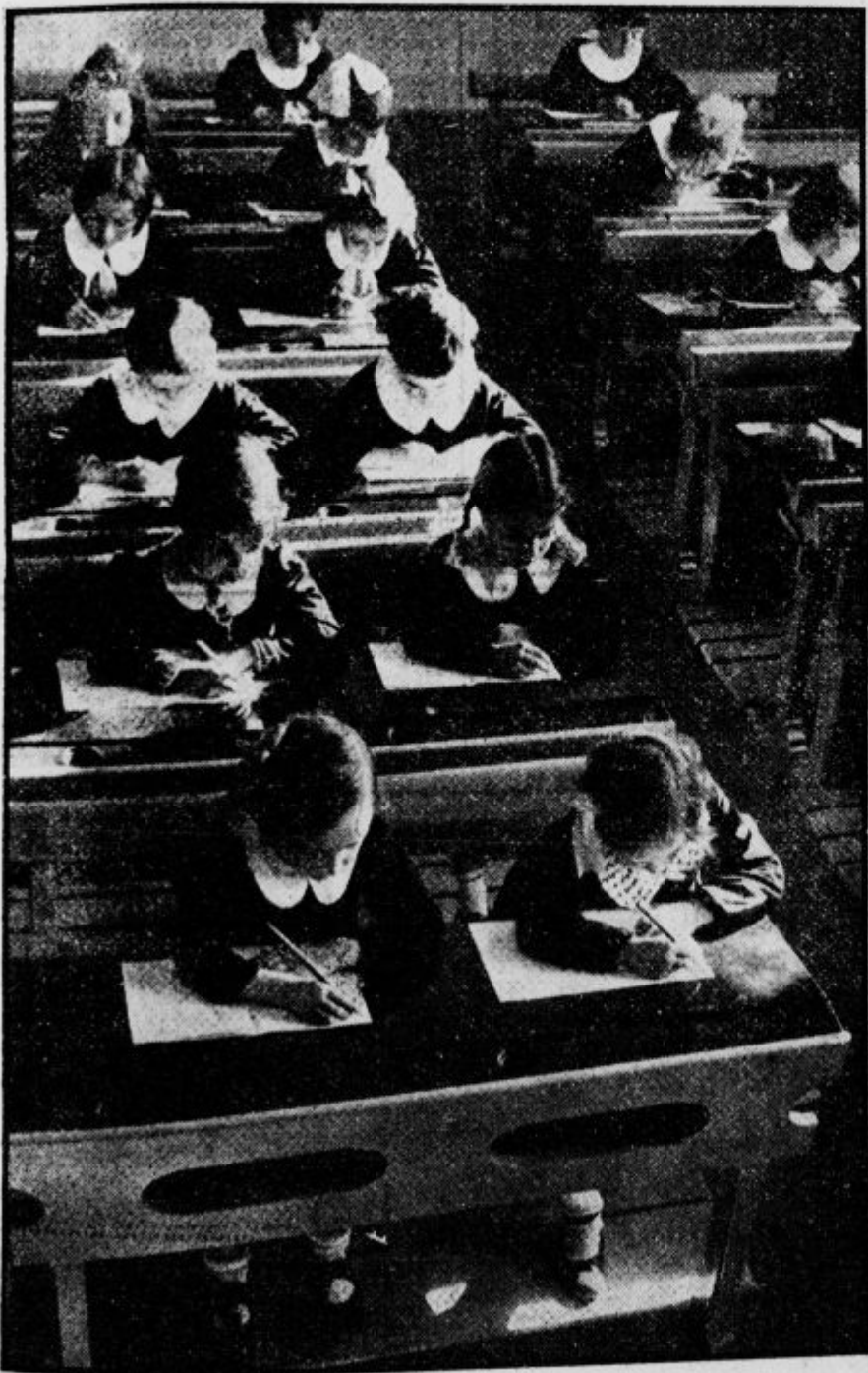

Domoljub

V Ljubljani 21. oktobra 1942-XX

55 - Štev. 43

Spet v šoli

„Zvežite se vsi, ki verujete v Boga ter sebi in potomcem želite življenje“

V petek je na grobu bivšega bana dr. Natlačena ljubljanski škof g. dr. Rožman spregovoril te-le besede, ki veljajo vsem Slovencem, ki so dobre volje:

Gospod Bog, verujemo, da si pravičen Sodnik, ki dobro plačuješ in hudo kaznuješ. In te vere nam ob grobu dr. Jarka Natlačena v žalost sveti tolažba trdnega upanja, da je njegova duša pri Tebi in v Tebi naša svoje preveliko plačilo. Ti Gospod, preiskuješ srca, Ti poznaš vse tajne, Tebo viden ne vara, mi moremo soditi le po tem, kar s futi zaznamo — pa vendar si upamo vsi, ki smo pokojnega po delu, besedah in zgledu poznali, reči, da je poznal dvojno ljubezen in dvojno dolžnost — kar je po Tvoji sveti volji pravič — do svoje družine in svojega naroda: ljubezen nesebično in požrtvovalno.

Tudi nasprotnik, ki ostro opazuje in stroga sodi, mu ne more očitati, da bi bil pri delu za svoj narod iskal lastno korist, da bi ga nagibala sebičnost, ga vodil ozir na materialne dobrine za sebe in za svoje. Redko čist in znanja je bil v tem oziru vse dni svojega življenja.

Zrtov za svoj narod se ni strašil. Bil je pripravljen tudi na poslednjo in največjo žrtvo: dati svoje življenje za boljšo in srečnejšo bodočnost svojega naroda, tistega naroda, za katerega je radodarno trošil duševne in telesne moči svoja mladosti in zrele moške dobe. Na to najtežjo žrtvo je bil pripravljen vsak dan, gotovo tudi tisti trenutek, ko je moral žrtvovati svoje krepko in zdravo življenje.

Vse to je delal iz globoke vere, v kateri je spoznal, da mora vršiti voljo božjo s tem, da vsa svoje zmožnosti uporablja do konca v poklicu in službi, katero mu je božja previdnost naložila.

Tako nesebično delo, to junško žrtvo mora pravični Bog povrniti — saj je svojo besedo zastavil, da bo vsakega, ki ga bo priznal pred ljudmi, tudi on priznal pred Očetom, ki je v nebesih (Mt 10, 32).

Dr. Marko Natlačen, hvala Ti za to delo in za Tvoj svetel pogled.

Kaj bi nam zdaj, ko se poslavljamo od Tvojin zemskih ostankov, povedal in naročil Ti, ki s božje bližine pregleduješ preteklost in bodočnost ljudstva, za katero si do konca storil vse, kar si mogel?

To bi bilo zdaj Tvoje sporočilo:

1. Narod, zavrnj, odkloni od sebe brez boštvo, to največjo nevarnost, ki te tira v časno in večno pogubo. Nobenega sodelovanja, nobene zveze s brezboštvom in tistimi, ki jim je brezboštvo vodilni nazor. Trdno stoj v veri v Boga, zdaj prihodnost svojo na božje zapovedi, ki so edini trdni temelji zdravega razvoja vsakemu narodu, velikemu in malemu.

2. Ostani šiv — narod moj — ne ubijaj samega sebe in ne izživaj ukrepov, ki te morajo zadeti v tvoji življenjski sili. Združite se vsi, ki verujete v Boga ter sebi in potomcem želite življenje, boljše in boljše kakor ga ponuja brezbožni komunizem — združite se in prepričite, da tisti, ki so s vami sicer iste krvi, a s tujo bledno miselnostjo zaslepljeni, ne bodo mogli več pokončati vati najboljših in najplemenitejših bratov in sestr

(Dalje na 2. strani spodaj.)

Vojni dogodki preteklega tedna

Male italijanske brze čolne MAS prevažajo po alpskih dolinah na poti proti Ladoškemu jezeru.

Močni letalski napadi na Malto

Pretekli teden je na sredozemskem bojišču bilo v glavnem topniško delovanje. Pač pa so Italijanska in nemška letala ves teden silovito obdelavala angleški otok Malto.

Vojno poročilo 869 od 12. t. m. sporoča, da so italijanske sile v Egiptu zbile 4 angleška letala, nemški lovci pa 3. Nad otokom Malto, ki so ga osne zračne sile s strmoglavci napadale, je bilo zbitih 15 angleških letal, izmed katerih so jih 9 zbila italijanska letala. — Italijanska podmornica je v Sredozemlju potopila angleško podmornico.

Vojno poročilo 870 spet poroča o letalskih bojih nad Tobrukom, kjer so italijanski lovci zbili en ameriški bombnik, enega pa nemški, tretje letalo je padlo od protiletalske obrambe. — Nad Malto so Angleži izgubili 15 letal.

Vojno poročilo 871 poroča, da so nemški lovci nad Egiptom zbili 9 letal, 2 pa topništvo. Nad Tobrukom je bilo zbito eno letalo. Nad angleškimi letališči v Egiptu je bilo zbitih 19 letal.

Vojno poročilo 872 poroča, da je osno letalstvo močno napadlo Malto, nad katero je bilo zbitih 25 angleških letal. V bojih nad morjem so bili zbiti trije sovražni trimotorniki.

Dne 13. t. m. je na egiptskem bojišču junaško padel na čelu svojih čet italijanski general Alessandro Predieri, poveljnik hrabre divizije »Brescia«.

Vojno poročilo 873 spet poroča o novih napadih na Malto. Vsega skupaj je bilo tega dne sestreljenih 9 angleških letal.

ki bi bili najbolj sposobni graditi pravičnejšo bodočnost.

Takšno bi bilo Tvoje sporočilo.

Razumemo ga in sprejmemo.

Vemo, da v nebeskih dvorih svojih, ki si jih ljubil v zemskem življenju in jih zdaj še bolj vroče ljubiš, ne boš pozabil — svoje družine in svojega naroda. Prosil boš zanje.

Sprosi torej vsemu narodu pravo spoznanje, močno vero v Boga in poštivalnost v delu za pravo rešitev.

Ti pa, počivaj v Bogu, uživaj njegov mir in njegovo blazenje. Na svidenje pri Očetu, ki je v nebesih.

Uspesni boji v Rusiji

Nemško uradno poročilo od 12. oktobra poroča, da je bila na cesti v črnomorsko pristanišče Tuapse uničena sovražna skupina. Pri tej priliki je bilo zavzetih 400 sovražnih postojank.

Dne 13. t. m. spet poročajo, da je v severno-zahodnem delu Kavkaza v gozdovih vnočil bila uničena ena skupina.

Poročilo od 14. t. m. sporoča, da je na cesti od Majkopa do Tuapse bilo zavzetih nad 100 utrjenih postojank. Pri Stalingradu je bilo odbitih nekaj sovražnih sunkov.

Dne 15. t. m. pravi poročilo, da so na Kavkazu Nemci zavzeli 500 sovražnih oporišč. V Stalingradu pa so nemške čete zlomile sovražni

odpor v severnem delu mesta ter vdrle v industrijski del.

Dne 16. oktobra pravi poročilo, da so bili pri Novorosijsku uničeni sovražni oddelki, v Stalingradu pa je nemška oklepna divizija pridrla do Volge.

Iz vseh poročil ie razvidno, da je Stalingrad pred padcem.

Zmagoviti boji na morju

Dne 14. t. m. je bilo izdano naslednje nemško posebno poročilo:

Nemške podmornice so spet uničile hitre in dragocene sovražne ladje za prevoz čet. Pred Kapstadtom so potopile 23.436 tonski angleški potniški parnik »Orcades« in med Fretownom in Kapstadtom angleško-kanadski potniški parnik »Duches of Atholl«, ki je imel 20.119 ton. Obe hitri ladji ki sta prevažali devet do deset tisoč mož z orožjem vred, sta prevažali moštvo v Egipt in na Srednji vzhod. V istem morju sta bili potopljeni dve nadaljni ladji s 17.423 tonami, tako da je zgubil sovražnik pred južno-afriško obalo znova 61.000 ton ladjevja. Čeprav nprasačajoče hude jesenske nevihte močno ovirajo nastope, so druge podmornice v severnem Atlantskem morju v več trajajočih zasledovalnih bojih potopile iz naloženih in močno zavarovanih spremljav, namenjeni v Anglijo, 14 ladij s skupno 28.000 tonami in še poškodovale s torpedi dve nadaljni ladji. Tako je naspotnik v zadnjih štirih dneh znova zgubil pred Novo Fundlandijo in Rtičem Dobre nade 18 ladij s 143.000 tonami. Pri bojih s spremljavo v severnem Atlantskem morju se je posebno odlikovala podmornica nadporočnika Trojerja, ki je iz ene spremljave potopila 8 ladij s 47.000 tonami.

Dne 15. oktobra pa nemško vojno poročilo sporoča:

Pri napadu na spremljevalni promet ob angleški obali so hitri čolni potopili štiri sovražne trgovske ladje z 8000 tonami. Vsi čolni so se vrnili v svoja oporišča.

V noči na 14. oktober je v Rokavskem prelivu prišlo do pomorske bitke med nemškimi spremljevalnimi ladjami in med nadmočno sovražno skupino, ki je sestojala iz dveh rušilcev in več hitrih čolnov. V trdi bitki je bil en angleški hitri čoln potopljen, pet hitrih čolnov pa je bilo s topovskimi zadetki poškodovanih, oziroma zažganih. Eno lastno letalo je bilo izgubljeno.

s Spomenik padlim vojakom so odkrili dne 8. septembra v Belincih v Prekmurju. Sestavljen je v glavnem iz treh stebrov z napismi padlih vojakov iz beltsinske fare.

Množice sovjetskih ujetnikov, ki so jih italijanske čete zajele ob Donu.

Dr. Marko Natlačen od komunistov umorjen

Bivši slovenski ban dr. Marko Natlačen je mrtev! Morilčeva roka, od komunistov za to podlo dejanje najeta, ga je v torek 13. t. m. ob devetih dopoldne izrgala njegovi družini ter njegovemu ljudstvu, za katero je dr. Marko Natlačen živel in deloval ves čas svojega življenja.

Komunistični morilci in ubijalci, ki so nad slovensko zemljo nagromadili tolikanj strahotnih zločinov ter nakopičili toliko gorja — ti komunistični hudodelci so zdaj začeli segati tudi po naših vodilnih možeh.

Spočetka so nastopali pod prikritim imenom »Osvobodilne fronte«, da bi medse zvalili tudi kaj dobromislivih in poštenih ljudi. Nekaj teh se je res dalo zapeljati po lepih besedah. Večina izmed teh lahkovernih slovenskih mož in fantov, če se potem niso dali izbrbljati za slepo orodje komunističnih zločincev, je že mrtvih. Komunisti so se jih iznebili ali s svojim orožjem — ali pa so jih sami demencirali in ovadili. Zdaj so komunisti sami med seboj in odkrito po komunistično delajo. Razočarani zaradi enodušnega odpora od strani slovenskega ljudstva, so komunisti — po večini propadli ljudje ali pa skvarjeni ljubljanski fantiči — začeli najprej strahovati podeželje. Tudi Ljubljano so strahovali, toda dežela je stokala pod bičem rdečega terorja. Samo strahotna Krimska jama je dovolj strašna, da bi mogla odpreti oči še tako zaslepljenemu človeku. Toda žrtve komunistične strahovlade leže zakopane ali razmetane po vseh delih Dolenjske in Notranjske. In vendar komunisti niso mogli vkljub vsemu nasilju zmagati nad voljo našega ljudstva, ki se je povsod, kjer je bilo količkaj mogoče, dvignilo v silovit odpor zoper rdeči teror.

Zdaj so komunisti potisnjeni iz naših vasi ter pregnani v hribe in gozdove. Komunistični voditelji se potlašča obup. Zato so začeli kar divjati ter vsevprek moriti. Ene prvih žrtev tega norega morilskega vala v Ljubljani je dr. Marko Natlačen. Ta plemeniti mož, ki je nekdanj bil vidna glava med Slovenci, za katere je storil toliko dobrega, je moral pasti zato, da bi njegova smrt ljudi preplašila in komunistom upognila.

Komunistom ni bilo mar, da se je dr. Natlačen zadnje čase umaknil iz javnega življenja, ni jih brigalo, da je prav dr. Natlačen že v bivši Jugoslaviji marsikoga izmed njih rešil iz zapora in ječe, da je skupaj z rajnim dr. Ehrlichom celo samnega voditelja te morilke tolpe Kidriča rešil smrti. Kaj to komunisti brigali? Komunist ne pozna ne hvaležnosti, ne ljubezni, ne morale, ker pozna zgolj sovraštvo, ki je satanovo orodje.

Dr. Marko Natlačen je moral pasti, ker je njegovo ime, njegovo življenje in njegova veljava bila komunistom v napotje.

Dobe se ljudje, ki zdaj po njegovi smrti raznašajo, češ dr. Natlačen je imel te in te napake. S tem nekako hinavsko skušajo ublažiti grdi in podli umor. Taki ljudje so morilčevi sokrivci in vredni iste kazni kakor morilci! Mi pravimo: Kakor vsak človek, je tudi dr. Natlačen imel gotovo kako napako. Toda niti ene napake nismo na njem opazili, ki bi bila v škodo bližnjemu, ki bi bila v nasprotju z zapovedjo krščanske ljubezni in pravice.

Pisec teh vrst je večkrat govoril z dr. Natlačenom, ko je bil še odvetnik, ko je postal ban, in tudi potem, ko ni bil več. Pa moremo reči, da je bila le njegova prevelika dobrotljivost in popustljivost do nasprotnikov tisto, kar se je marsikomu zdelo pomisleka vredno. Če presojamo javnega delavca. Če pa presojamo človeka in kristjana, je bila to morebiti njegova največja odlika.

Sicer pa je dr. Natlačen v vsem svojem delu kar izžareval ljubezen do svojega naroda, kateremu je služil tako nesebično in pošteno, da mu tega niti najhujši nasprotnik ne more oporekati.

Ko je bil postavljen na čelo civilne uprave na Slovenskem, je bila njegova največja skrb — ljudska in narodna blaginja. Začelo se je delo za povzdigo kmetijstva na vseh koncih in krajih. Kmetijske in gospodinjске šole so rasle, delale so se ceste, gradile elektrarne, mostovi, javne naprave. Nepopisno mnogo svojih pobud, ki si jih je bil kot kmečki sin bil zamišljal za povzdigo kmečkega stanja, je on uresničil!

Slovenski kmet mu ostane večno hvalo dolžan! Koliko se je brigal za socialno stanje slovenskega delavca! Ni ga bilo vprašanja, katero je zanimalo delavca, da bi ga on ne bil vzel v pretres in ga v svojem območju skušal rešiti. Kajpada je njegovo uradno območje bilo omejeno, pa vendar se tudi tu pozna njegovo delo! Srčna njegova zadeva je bila lajšati bedo siromakov in sirot!

Kaj pa je on storil za slovensko kulturo in umetnost, o tem bi lahko bile spisane knjige!

On je bil, ki je kot predsednik oblasne skupščine deloval za ustanovitev slovenske Narodne

galerije, podpiral Moderno galerijo, podpiral slovenske umetnike v takt meri, kakor doslej še noben slovenski oblastnik ni tega storil. Vse iz ljubezni do svojega naroda, da bi ta mali narod tudi v umetnosti postal velik!

Podpiral je slovensko znanost in pomagal pri ustanovitvi najvišje znanstvene organizacije »Akademije«, podpiral je slovensko univerzo, univerzitetno knjižnico in sploh vse, kar naj bi služilo, da bi plemenita kultura prekrasila naš narod in ga dvignila.

Za vse to in drugo svoje plemenito delo pa je dr. Natlačen prejel morilsko kroglo iz rok slovenskega človeka!

Ne moremo si misliti večje podlosti in zavrženosti, kakršno je s tem pokazal komunistični morilec, ki mori najbolje med Slovenci zato, da bi zmagala revolucija — uničevanja vseh slovenskih vrednot.

Dr. Natlačen je mrtev. Padel je po zločinski roki izkoreninjenega slovenskega človeka kot žrtev najbolj satansko zavrženega gibanja, kar ga pozna zgodovina našega naroda.

Pa prav ta žrtev je presunila srca vseh poštenih Ljubljančanov. Prav ta smrt je zdaj tudi v glavnem slovenskem mestu s svojo strahoto zbistrila zamegljene glave, ki zdaj spregledujejo in vidijo kar naše kmečko podeželje že davno vse, vidi, čuti in doživlja. Če je Ljubljana doslej, kakor nekako oslepela stala ob strani, je zdaj čas, da stopi na noge. Zdaj so tudi za Ljubljančane minili časi nečastnega slepomišljenja; zdaj je nastopil čas enodušnega boja zoper komunistično pogubo.

Že tiste dni, ko je dr. Natlačen ležal na mrtvaškem odru na ljubljanskih Zalah, je bilo očitno javno spo:nanje, da so je doslej zaslepljeni del Ljubljanec začel kar vidno odmiškati od zločincev in njegovih agentov. Ti so za-

čeli ljudem prišepetavati zdaj druga gesla, zdaj bi se radi pokazali kot jagnjeta in obžalujejo posledice tega umora ter bratomorni boj. Toda mi jim povemo: Vsak Slovenec in vsak njegov, pomagač ter podanik naj nosita vso težo svoja zlega dejanja! Zločinska družba, ki je doslej pomorila na tisoče najboljših slovenskih ljudi, celo žensk in otrok, naj se zdaj ne skriva za bratske hrbte! Bratomornega boja ni kričtisti, ki se zveze z morilci brani; marveč morilec sam, ki umori svojega nedolžnega brata in sestro.

Z obličja svete slovenske zemlje mora enkrat za vselej izginiti madež prekletega in brezbožnega kajnovstva, ki ga je zasejalo tuje in od drugod vtihotapljeno gibanje pod lepo besedo »osvobojenja«.

Da rešimo svoj narod iztrebljenja ter ga sveto pred božjo sodbo in pred sodbo vsega sveta, moramo iz svojih vrst iztrebiti greh in zločin prav do njegovih korenin!

Veličasten pogreb

Truplo zadnjega slovenskega bana dr. Marka Natlačena je od torika do petka popoldne ležalo na odru v kapeli sv. Nikolaja na Zalah, kamor so ga hitele kropit velikanske množice ljudstva.

V petek zjutraj so truplo prepeljali v stolnico, kjer je ob 10 bila slovesna zadušnica v polni cerkvi ob navzočnosti vseh oblasti in tisočev vernikov.

Popoldne ob 4 pa je bil pogreb z Zal. Ljubljana je videla že mnogo veličastnih pogrebov, toda navadno so množice privrele z dežele. Zdaj pa je Ljubljana sama poslala na pogreb na deset tisoče moških in tisoče žensk.

Na Zalah se je od rajnika poslovil predsednik akad. katoliškega starešinstva ravnatelj Remec, ki je med drugim dejal:

»Od mladih nog do konca svoje življenjske poti si bil kristalno čist kraški značaj, priporočajoč sebe in svoje delo le Bogu. Zato nisi mogel biti materialist in si materializem z vsemi močmi, ki si jih imel kot oblastnik, pobijal. Ko se je pa živalski in zločinski materializem razpasel in zajel cele množice naroda, si moral umreti.

Edini Ti si med nami dosegel najvišje stopnje, bil si postavljen kot luč na gori, da svetlo na široko — in Tvoja topla svetloba je bila blagodejna za ves narod. Zato nam je Tvoja smrt človeško neumljiva, neumljiva vsakemu Slovenceu, ki je še tega imena vreden. Toda moral si pasti po umljivosti Vevišjega, kajti — le s največjimi žrtvami se lahko zmaga največja budobija.

Naše akademsko starešinstvo je dalo Tvojo smrtjo najboljšega izmed svojih vrst in najvidnejšega v narodu; zato vemo, da bo tudi plačilo za Tvojo žrtev za narod veliko.

Bog, ki ve, zakaj je Tvojo žrtev v svoji Preudarnosti izbral, naj Ti poplača z nebesnim kraljestvom. Tebi pa se sedaj ob Tvoji poti v grob zahvaljujemo za vso očetovsko ljubezen svoji družini, tovariško zvestobo prijateljem in delu za narod. Tvoji zemski ostanke pa naj počivajo v miru v domači slovenski zemlji in pri čakaajo lepše dni.

Na grobu pa je po opravljenih molitvah spregovoril naš gospod škof dr. Rožman, ki je vodil pogreb. Njegov govor prinašamo na prvi strani.

Naj bi škofove besede, izrečene na grobu padle žrtve, našle odmev v vseh slovenskih dušah! Tako dr. Natlačena smrt ne bo zaman!

Dr. Natlačenovo življenje in delovanje

Rodil se je dne 24. aprila 1886 v Mančali v dolini Vipacco. Obiskoval je gimnazijo v Ljubljani ter je z odliko dovršil srednjo šolo. Posvetil se je pravnemu študiju ter je na Dunaju

žrtve komunističnih morilcev

Končan Franc in Končan Marija iz Butanjeve, ustreljena od komunistov sredi dela na polju.

Trček Janez, cerkovnik iz Butanjeve pri St. Joštu, ubit od partizanov dne 4. avgusta 1942. Demšar Janez iz Butanjeve pri Svet. Joštu, ubit dne 4. avgusta 1942.

Mučeniška smrt starega Antona Repovža

Metlika, 17. oktobra.

Poleg gnusnih partizanskih zločinov, ki so se v metliški okolici zgodili zadnje mesece, je ljudstvo z grozo napolnil zlasti drug zverinski umor, ki se je dne 15. septembra izvršil nad globoko vernim in od vseh spoštovanim posestnikom Antonom Repovžem z Božakovca. † Anton Repovž je imel, kakor več drugih Božakovčanov, na Vivodini svoj vinograd. Kakor večkrat poprej, je tudi v tork 15. septembra šel v svoj vinograd, da pogleda, kako grozdje zori, in da pripravi to in ono za bližajočo se trgatve. Tam pa so ga popoldne napadli morilci in ga zverinsko z noži zaklali. Zadali so mu okoli petnajst ran, od katerih je bilo več smrtnih. Nato so njegovo truplo vrgli v bližnji vodnjak. Tam ga je naslednji dan našla neka ženska, ki je prišla po vodo. Sporočila je to domačim, ki so bili itak navajeni, da je oče čez noč ostajal v svoji hiši v vinogradu. Domačim se je potem posrečilo, da so očetovo truplo prepeljali na dom. Dne 18. septembra je vse Božakovo spremilo svojega priljubljenega sovaščana na pokopališče k cerkvi Zalostne Matere božje pri Treh farah.

Rajni Anton Repovž je bil krasen zgled vernega slovenskega moža in očeta. Ni bilo dneva, da ne bi svoje družine po tri, štirikrat opominjal, naj s pridnim delom združuje tudi vzaino molitev. Sam je sleherni nedeljo, dasi oddaljen od farne cerkve uro hoda, prvi prispel pred večkrat še zaprta cerkvena vrata. Vsako nedeljo je pristopil k sv. obhajilu, na dom pa se je redno vračal

šele po drugi sv. maši. Pri podružnični cerkvi na Božakovem je bil 35 let cerkovnik. Tega dela pa ni opravljal samo po zunanje. Ko je pozimi in poleti v zgodnjem jutru odzvonil dan, je vedno stopil tudi v cerkev in odmolil tam svoj prvi rožni venec. Rožni venec je bil njegov vedni spremljevalec. Molil ga je ne samo ob večerih s svojo družino, marveč tudi sam zase večkrat čez dan, med potjo v vinograd, na polje, po drugih opravkih. S posebno ljubeznijo pa je molil sedem skrivnosti obsegajoči rožni venec Zalostne Matere božje, ki jo je nad vse goreče častil. Ravno s to svojo posebno pobožnostjo se je večkrat v življenju rešil iz težkega položaja.

Ko je kot 10letni fant prišel v Ameriko, so ga tovariši delavci, s katerimi je skupno stanoval, zasmehovali zaradi njegove pobožnosti. Neko nedeljo so ga vabili s seboj na zabavo. On pa je po svoji navadi odšel v cerkev in izvršil tam svojo pobožnost, čeprav tisto nedeljo ni bilo odne maše. Pred cerkvijo je bila nastanjena neke vrste loterija. Ljudje so metali v stroj novce in vrtili kolo sreče, ki je pa le redko komu nasulo pest novcev. Repovž pride po svoji opravljeni pobožnosti iz cerkve in bolj za šalo vrže v aparat novce in zavrti kolo. Na splošno zaprepaščenje navzočih, ki so morda igrali že celo popoldne, mu aparat nasuje za poln klobuk novcev. Kupil si je novo obleko in pošteno kosilo in se podal domov. Tam so ga spet zbadali, čes, kaj je dobil pri maši. Pokazal jim je novo obleko in polne žepce novcev.

Po prihodu iz Amerike se je Anton Repovž priženil na Božakovo. Dobil je sebe vredno življenjsko družico, ki je še danes kljub svojim petinpetdesetim letom voditeljica cerkvenega petja v božjakovski podružnici. Z njo je ustanovil svojo s šestimi otroki obdarjeno družino.

promoviral leta 1912 za doktorja. Po več letih pripravništva kot advokatski koncipient je nato leta 1919 odprl lastno odvetniško pisarno v Ljubljani.

Ze zgodaj je začel s politično delovnostjo in se že kot dijak odlikoval v dijaških organizacijah. Bil je tudi predsednik bivše Slovenske dijaške zveze od leta 1908 do 1910. Pozneje ga je njegovo delo vedno bolj vodilo v osrednje političnega udejstvovanja v bivši Slov. dijaški stranki. L. 1926 je bil izvoljen za podpredsednika te stranke. Leta 1927 je bil izvoljen za oblesnega poslanca ter že istega leta postal predsednik nekdanjega Oblastnega odbora. Dve leti je tu uspešno delal in skrbel za ljudske potrebe. Ko je bila oblastna skupščina razpuščena, je postal njen komisar. 11. septembra 1935 je zopet stopil v osrednje slovenskega političnega življenja. Postal je slovenski ban ter v tej funkciji z veliko ljubeznijo in skrbjo skrbel za blaginjo slovenskega ljudstva do razpada bivše Jugoslavije. Njegovo delovanje je bilo vsestransko plodno. Ogromno delo, ki ga je izvršil za svoj narod, mu bo mogel poplačati samo Bog. Njegova skrb je bila zlasti posvečena kmečkemu stanu. Ustanavljal je kmečke in gospodinjske šole, gradil vodovode, ustanavljal gospodinjske tečaje in gospodinjske šole, pospeševal sadjarstvo, živinorejstvo, vinarstvo ter sploh neutrudno delal za prosep in dvig kmečkemu stanu. Gradil je nove šole, izvajal

elektrifikacijo po vsej deželi ter obnavljal in gradil ceste, mostove, pospeševal turizem itd. Uresničil je tudi ogromni delovni načrt za napredek ljudskega zdravstva. Po vsej deželi se je izvedla zdravstvena služba, bolnišnice so se razširile in modernizirale. Vse to je že delal kot oblastni predsednik. Pozneje kot ban je to svoje delovanje še stopnjeval ter neutrudno garal za narod. Zavzel se je zlasti za napredek Dolenjske. Podpiral je elektrifikacijo, ki ima danes po njegovi zaslugi že znatno omrežje daljnovodov, zlasti pa je skrbel za izgradbo vodovodov in karnic — o tem pričuta najbolj veliki belokranjski in suhokranjski vodovod, ki sta se pričela graditi pod njegovo upravo. Prav tako je kot ban skrbel še dalje za ureditev prometa, cest, zboljšanja zemlje ter na splošno skrbel za dvig kmečkemu blagostanja na Dolenjskem tako v socialnem kot v gospodarskem oziru. Ob vsem tem ogromnem delovanju za koristi ljudstva, ki jih tu sedaj še ni mogoče naštet, je najbolj razvidna podlost zločina.

Slovenski narod globoko žaluje za svojim dobrotnikom in prav tako globoko obsoja podlo dejanje komunistov.

Užaloščeni gospe soprogi, otrokom in ostalim svojimcem naj velja iskreno sožalje vsega poštenega slovenskega ljudstva ki mu je bil pokojni dr. Marko Nallačen tako velik dobrotnik in prijatelj.

Prišla je svetovna vojska in Repovž je moral na bojišče. V vojnem metehu ni pozabil na molitev, ki jo je vedno čenil. V njegovi desetnici so se iz njega norčevali. Bil je prestavljen drugam. Tovarjši so bili tega veseli. Bili pa so kmalu prestavljeni na nov vojni položaj. Tam je v sredo med nje udarila granata in jih do zadnjega pobila. Rešen je bil edino Repovž — gotovo po zaslugi svoje vztrajne molitve.

Potem je prišel z mnogimi drugimi v rusko ujetništvo. Nastanjen je bil na nekem veleposstvu v Sibiriji. Lastnik veleposstva sam veren mož, ga je cenil zaradi njegove delovitosti in pobožnosti. Repovž pa se je odločil, da poskusi beg v domovino. Potovanje sta začela z nekim tovaršem. Potovala sta na različne načine, tudi pod železniškimi vagoni. Kakorkoli je bil ta položaj neprikladen, Repovž je vztrajno zaupal v božjo pomoč in molil svoj priljubljeni rožni venec Zalostne Matere božje. Tovarš pa se je jezil in preklinjal. Na neki postaji so ob pregledu železniških vozov tovarisa odkrili in ga poslali nazaj. Repovž pa je srečno ostal neopažen in nadaljeval svoj beg. Po treh mesecih je ves izmučen in bolan prispel na Čekovo v Kromeriz. Ko se je v tamošnji vojaški bolnišnici pozdravil, je moral na Sokoško fronto. Toda Zal. M. božja ga je čuvala, da je srečno preстал vse nevarnosti in se po končani vojski vrnil k svojim dragim. Bogu in Z. M. b. v zahvalo za rešitev iz vseh vojnih nevarnosti je za božjakovsko podružnico kupil križev pot, ki bo ostal v tej cerkvi kot trajen spomin nanj.

Nadaljnja leta njegovega življenja so mu potekala med delom in molitvijo. Večkrat je izjavil svojim domačim, da bo umri na praznik Zalostne Matere božje, h kateri se je v življenju vedno zatekal in ki mu je tudi tolikokrat čudovito pomagala. Ta želja se mu je izpolnila na praznik Zalostne Matere božje 15. septembra t. l. četudi v drugačni obliki, kakor je pričakoval. Kljub temu smo prepričani, da je bila njegova smrt srečna. Saj je dva dni poprej, v nedeljo, kakor sleherni nedeljo v življenju, prejel sv. obhajilo. In na svoji usodni poti na Vivodino je gotovo v skladu s svojo pobožno navado odmolil svoj priljubljeni rožni venec Zalostne Matere božje.

Ko so ga morilci napadli in grdo preklinjali Boga, jim je ponovno zaklical, naj ga rajši ubijejo, samo Boga naj nehaljo preklinjati. Tako ima njegova smrt tudi nekaj mučeniškega na sebi. — Naj mu Zalostna Mati božja, ki jo je v svojem življenju toliko častil, ki ga je na svoj praznik spremlila s sveta in ki mu je dala zadnji počitek poleg svojim bolečinam posvečene cerkve pri Treh farah na olem svetu izprosi za njegovo lepo življenje obilno plačilo.

Dve ženski strašno umorjeni

St. Jernej, 11. oktobra.

Kakor je bilo že poročano v časopisu, so partizani 9. septembra odpehali v gozd Zagorčevce družino iz Zapuž in sicer starega očeta Matija, gosposinjno Ano, njenega podružno leto starega otroka, njeno svakinjo Jožefo, staro 19 let, ter še nekaj drugih ljudi. V gozdu so bili zaslišani. Pri zaslišanju se je posebno odlikovala neka partizanka. Po strogem in pretečem zaslišanju so druge spustili, obdržali pa so Zagore Ano, njenega otroka in svakinjo Jožefo. Po daljšem obotavljanju so prizanesli še otroku in ga je eden od partizanov prinesel nazaj, čeprav je partizanka zahtevala, naj ga umore. Strašno pa so se zneli nad Ano in Jožefo. Ker je Matija Zagore Anin mož in brat Jožefin partizanom pobežnil k legiji, so se maščevali nad ženskam. Obe so strašno mučili, nato pa ubili s kolom ali puškinim kopitom. Zvedelo se je za njihov grob in 7. oktobra zjutraj so ju legionari odkopali. Pokopani sta bili na Stivencah pri Ostrasu nad Cerovim logom ob potoku. Ker je bilo prav v bližini grobov opaziti kraj, kjer je nekdo kuril ogenj, je že to dalo slutiti, kaj so z njimi počeli, preden so ju umorili. Preiskava je dognala, da so bile slutnje upravičene. Zakopani sta bili kake pol metra globoko. Ko so trupla odkopali, se je mudil strašen prizor. Odnegli so ju v Orehovico v mitvašnico. Zdravnik, ki je trupla pregledal, je podal sledeče mišljenje glede njune smrti:

»Pri Zagore Ani, roj. Klemenčič, roj. 10. jan. 1910 iz Zapuž gre očitno za nasilno smrt povezano s težkim mučenjem pri Zagore Jož. iz Zapuž.

(Nadaljevanje na 10. strani spodaj)

POBEGU UJETNIK

PRIGODE UJETA NAPOLEONOVEGA VOJAKA

«Vi govorite z oostrosjo, ki jo moram pač oprostiti,» sem odvrnil. «Vendar pomislite, kdo ima več vzroka govoriti ostro. Ta moj stric, gospod Kéronal, je pobegnil; moji starši, ki morebiti niso tako pametno ravnali, so ostali doma in umrli na morišču. Čeprav se mi vidi, da sem iz dobre rodovine, je vendar bilo moje zadnje vzgajališče ječa. Kako morate potem učiti oostrosi človeka s tako preteklostjo kot je moja?»

«Ni malo me ne mika, da bi kaj takega pokusil,» je rekel. «Pa vendar je ena reč, ki je ne morem razumeti; ne morem razumeti, kako more človek vaše krvi in vašega izkustva služiti Korzikanu.»

«Morebiti,» sem odvrnil, «bi se šteli srečnega, če bi zagledali korzikankega ovčarja, če bi preživeli svoja mlada leta med volkovi!»

«Dobro, dobro,» je miril gospod Romaine; «že mogoče. So stvari, o katerih se človek ne more pričakati.» In mahajoč z roko je odhitel iznenada po stopnicah dol in izginitil v senci mogočnega oboka vrat.

St. Ivesu pokažejo neko hišo.

Toliko da je odvetnik odšel, sem se že spomnil, kaj sem na vse bil pozabil. Predvsem sem ga bil pozabil prositi, naj mi da naslov gospoda Burchella Fenna. Hitro sem skočil za njim do vrha stopnic, toda bilo je že prepozno. Gospoda

Roy.

Da sem nemoteno sedel...

Romaina ni bilo več nikjer; tudi v obokani veži, ki je držala nizdol do glavnih vrat, ni bilo videti drugega kot rdečo sukno in svetlo orožje straže; tako mi ni ostalo drugega, nego da sem se vrnil na svoje mesto ob zidovju.

Ne vem sicer, ali sem smel biti vedno v svojem kotu, vendar so me takrat vsi višji imeli radi in vselej, kadar me je obšla želja po samotni, so me pustili, da sem nemoteno sedel tam zadaj za enim izmed topov. Pred menoj je padala skala, obdana s plaščem kvišku rastočih dreves, malodane navpično v globino, dalje spodaj je zunanja utrdba potiskala svoj stolp naprej, onstran doline pa se mi je nudil razgled na prostrano mešino promenado. Nehote sem zrl naokoli in moje oko je nekaj časa sledilo korakom nekega mladega gospoda z rdečimi lasmi in belim plaščem, ki je imel zelo mnogo znancev, kot je bilo videti. Skoraj bi lahko rekel, da sem ga videl, ko je pozdravil že kakih tucat ljudi, ki se je naposled ustavil pred nekim mladim gospodom z damo, ki se mi je njh vitka postava in plemenita kretinja na moč znana dozdevala.

Nemogoče je bilo, da bi iz tolike daljave za gotovo spoznal človeka, vendar mi je bila že sama

domišljija dovolj in iztegoval sem vrat skozi strelno lino vrat toliko časa, dokler sem jih le mogel videti. Ta slika, na kateri naj sem videl Floro ali koga drugega, je pri tisti priči zasukala moje misli. Vse je bilo prav in dobro, gotovo pa je bilo nad vse važno, da obiščem svojega strica, toda stric, celo že stari stric, ki ga še nikoli nisem videl ne, je pustil v mojih mislih docela hladnega; toda po odhodu iz trdnjave bi morebiti nikdar več ne imel prilike, da bi se sešel s Floro. Kako hitro se je moral razbliniti rahli utisek, ki sem ga nanjo naredil — to se ve, že sem sploh kakšen utisek naredil nanjo! Pri teh mislih so se vsa moja nasprotujoča čustva združila v eno: na vsak način sem hotel spet videti Floro, ampak potreboval sem človeka, ki bi mi pomagal pri pobegu in mi dal drugo obleko. Zaradi tega sem moral dognati, kje da stanuje in kako da se pride do nje? In za trdna upajoč, da me bo kmalu spet obiskala, sem razmišljal, kako bi ji izvil vse to.

Nekako dva dni potem je prišel njen brat Ronald. Ker še nisem imel nobenega vpliva nanj, sem odložil svoj načrt, dokler se mu ne bil priljubil in v njem vzbudil zanimanje za mene. Bil je v precejšnji zadregi in je prišel k meni z obrazom kakor vojak cirkušin v boju. Odložil sem svoje delo in ga prijazno pozdravil, ker sem menil, da ga bo to veselilo, ker pa je še vedno molčal, sem mu začel praviti o svojih vojnih pohodih tako, kakor bi si celo Goguetat pomisljal. Ronald pa se je otajal, zardel in mi povedal, da pričakuje, da bo v kratkem imenovan za častnika.

«Ej,» sem dejal, «angleški vojaki na Španskem so bili prav dobri. Mlad človek, ki ima nekaj duha, je lahko ponosen, da se bojuje na čelu takih vojakov.»

«Vem to,» je odvrnil, «sin jaz nočem na nič drugega več misliti; sram me je že, da postajam tukaj doma in se učim te neumnosti, na bojišču pa so drugi, ki niso starejši od mene.»

«Gototo — kaj-ne — go-tovo ni vojakov — ki so tako dobri kot naši, ali ne,» me je spraveval.

«Hm!» sem odvrnil, «ampak imajo to slabost, da se človek ne more nanje zanesti — kadar se umikajo.»

«To mislim, je v značaju našega ljudstva,» je rekel — Bog mu odpustil z nekakim ponosom.

«Res sem videl značaj vašega ljudstva bežati, jaz pa sem imel čast tekati za njim!» sem hotel že ziniti, vendar sem se k sreči premislil. Ostali del popoldneva sem mu pravil o angleških junastvih, čeprav ne morem dati nobenega poročila, da bi bilo vse tisto res.

«Prijetno sem iznenaden,» je rekel nazadnje. «Ljudje vedno trdiho, da Francozi niso odkri-

Com.

«Upam, da vas v kratkem spet vidim?»

srčni. Ampak vaše odkrite besede so lepe in jaz sem vam iz vsega srca hvaležen, ker ste bili tako prijazni do mene — tako mladega človeka.» Ob obeh besedah mi je podal roko.

«Upam, da vas v kratkem spet vidim, ali ne?»
«Ej, seveda! Prav v kratkem! Ampak — moram — vam nekaj povedati; nisem hotel, da bi bila Flora — hočem reči gospica Gilchrist — danes prišla z menoj; želel sem se sam najprej seznaniti z vami Upam, da niste užaljeni — ampak — saj veste — s tujci mora človek biti previden.»

Pritrldil sem mu in ko je odšel, me je pustil samega, da so me navdajala neljuba čustva: deloma me je bilo sram, ker sem se kar igral s tako lahkovernim mladim, deloma pa togoten sam na sebe, da sem porabil toliko kadila za nečimurnost teh Angležev, a vendar je bila moja duša vesela ob misli, da sem si pridobil Florinega brata za prijatelja.

Obadva sta prišla naslednji dan, kakor sem bil pričakoval. Ko sem jima šel naproti, sem bil po eni plati poln ponosa, ki ga vojak lahko kaže, po drugi pa skrben in ponižen, kol pristoja ujetniku, tako da sem res moral biti dober model za slikarja. Odkrito priznam, da je bilo pri vsem mnogo glumljenja, ampak toliko, da so moje oči

Com.

... da so niti svoje oči gledale samo Floro

gledale Florin temni obraz in njene zgovorne oči, mi je vso kri udarilo v lica — to je bila naraval.

«Dolgo sem razmišljal,» sem rekel, «kako do bra da sta bila obadva do mene, ujetnika, in sem mislil, kako bi se vama izkazal hvaležnega. Nemara je priložnost za zaupne besede nekam šudna, vendar je res, da ni niti enega med mojimi tovariši tukaj, ki bi me poznal s pravim imenom in naslovom. Vsi me samo kličejo: Champdivers. V resnici je to ime, do katerega imam tudi pravico, a vendar ni tisto ime, ki bi ga prav za prav moral imeti in ki ga moram kot kak zločin skrivati — seveda šele malo časa. Gospica Flora, dovolite mi, da se vam predstavim: Grof Anne de Kéronal de St. Ives.»

«Saj sem vedel,» je vzklil mladenič, «saj sem vedel, da je plemenitega rodu.» Bilo mi je, kakor da so Florine oči govorile iste besede, samo še bolj prepričevalno. Ves ta čas je gledala v tla in samo enkrat me je za kratek hip ošinila s pogledom sladke resnobe.

«Verujta mi, prijatelja, mene silno boli, da stojim pred vama tako, da bi me poznala. Čez čas bomo znabiti elišali kaj drug o drugem — gospod Gilchrist in jaz morebiti celo na bojišču ali v sovražnem taboru — in tedaj bi vendar bilo kaj žalostno, če bi se ne spoznala po pravem imenu!»

Obadva sta bila gignena in sta mi takoj jela nuditi vsakovrstne usluge; izposoditi sta mi hotela knjige, prinesiti tobaka, če ga potrebujem, in še mnogo drugega takega.

«Draga prijatelja,» sem odvrnil, «morata mi pač oprostiti, da vama rečem prijatelja, ko nimam vendar prav nikogar stotine milj daleč, morebiti bosta celo mislila, da sem fantastičen ali sentimentalen človek — nemara sem v resnici — ampak eno uslugo bi si rad izprosil pred vsemi drugimi.»

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Smrtonosni morski valovi in zračni vrtinci

Strahote, ki jih na zemlji povzročata voda in vihar

Vsako leto beremo, kako sta tukaj ali tam voda ali vihar razdejala celo pokrajino. Poročila pripovedujejo, kako naglo tam smrt pobere tisoče ljudi v enem samem hipu. V trenutku izginejo s površja zemlje cele vasi, cela mesta.

Strahotni so viharji, ki divjajo ponekod. Takih viharjev pri nas niti ne poznamo. V Aziji in v deželah Tibega morja imenujejo tak vihar taifun, v deželah okoli ameriških voda pa tornado. Zlasti pogosti so taki taifuni v vzhodnoazijskih vodah. Nastajajo pa tako, da od spodaj vstajajo tople in vlažne zračne plasti, ki potem potegnejo za seboj druge, nakar nastane vihar v obliki strašnih zračnih vrtincev.

Nič manj grozni pa niso sūni valovi, ki jih morje kar naenkrat začne bruhati na suho zemljo. Navadno taki valovi nastanejo, kadar kdo ve kje pod morjem začne bruhati kak ognjenik, nakar se zemlja pod morjem začne dvigati ali pogrezati. To povzroči potem, da nastanejo silni valovi, ki bruhajo svojo silo na suho zemljo.

Meseca avgusta leta 1883 je začel bruhati ognjenik Krakatau na otoku Javi ob Sundskem prelivu med Javo in Sumatro. Ta izbruh je bil tako silen, da je pepel, ki ga je takrat ognjenik metal v zrak, še čez več let padal na tla v Ameriki. Pri tem strašnem izbruhu je bilo vodovje tam okoli tako razburkano, da je v nekaj minutah pogoltnilo nič manj kakor 40.000 ljudi. Silni valovi so se razširili po vsem Indijskem morju tja proti Rtu Dobre nade, ki je najbolj južni košček afriške celine, nato pa mimo Rta Horn, ki je najbolj južna točka ameriške celine. Torej so tisti valovi takrat divjali skoraj okoli pol zemlje.

Leta 1896 je bil hud potres na Japonskem, kjer je bilo uničeno mesto Kamaiši. Takoj za potresom so pridrevli morski valovi, ki so razdejali 7600 hiš ter požrli 27.000 ljudi. Ob bregu je ležal velik parnik, ki ga je val pograbil ter vrgel kakor igračo 450 metrov daleč na suho. Male ladjice, ki jih imenujejo džunke, so kar frčale po zraku.

Leta 1746, in sicer 28. oktobra, je potres obiskal mesto Čalao, nakar je sledil morski val, ki je bil najmanj 25 metrov visok. Ta je ladje, ki so bile zasidrane v pristanišču metal več ur hoda daleč na suho zemljo.

Prav tako divji kakor valovi, so tudi morski viharji in vrtinci. Ponekod jih imenujejo tudi ciklone. Tak ciklon je 5. oktobra leta 1864 vrgel na suho več metrov visoke valove, ki so v kratkem pokončali 48.000 ljudi.

Se hušji je bil taifun meseca novembra leta 1876 ob izlivu reke Ganges v Indiji. Tam je vodni curek v malo urah ugonobil 100.000 ljudi. Nato pa je nastala lakota in kolera, ki sta pobrali še 125.000 ljudi.

Leta 1846 je tak ciklon obiskal Havano, kjer je pogubil kakih 100.000 ljudi.

Kjer koli tak vrtinec ali vodni val drevi po zemlji, tam izginejo vse hiše s površja in vse drevje ter drugo rastlinje docela izgine. V luki Makao je meseca septembra leta 1874 vodni val vrgel v zrak težak parnik, nakar ga je vihar nesel 12 milj daleč na suho. To je nekako tako daleč kakor od Ljubljane do Kranja. Pri tem so bile uničene vse vasi tam okoli in mnogo tisoč ljudi mrtvih.

Statistika nam pripoveduje, kako strašne so smrtne žrtve zaradi teh naravnih grozot. Sredi meseca septembra leta 1912 je v južni Kitajski divjal tako silen vihar, da je utonilo 50.000 liu-

di, da je bilo 100.000 družin uničenih, vsa mesta in vasi pa gladko zbrisane. Dne 1. oktobra leta 1917 je nad malim otokom pri Urugusi divjal tak taifun, da se je otok z vsemi prebivalci vred pogreznil v morje.

Sloveča kitajska luka Honkong ima večne težave s taifuni. Že več sto tisoč njegovih prebivalcev je samo v zadnjih desetletjih bilo v taifunu pokončenih. Taka strašna nesreča je obiskala to mesto tudi dne 29. julija leta 1908 ter mesto docela razdejala.

Dne 23. in 24. avgusta leta 1933 je vrtinec divjal nad Severno Ameriko. Strašno je bilo njegovo opustošenje. Mesto Norfolk v državi Virginija je bilo v razvalinah, naselje Salisbury v državi Maryland docela uničeno, v pokrajini

Sloveča kitajska luka Konkong

Kar ob rojstvu prastric

V Nemčiji se je pred poldrugim letom poročil oče, mož 73 let. Izbral si je razmeroma še mlado ženo in dobil otroka. Iz prvega zakona je pa tudi že imel otroke in ena njegovih hčera je bila ta čas že postala stara mati dveh vnučkov. Tema vnučkoma je deček iz drugega zakona prastric.

Zažigalni baloni

V »Slovenec« štiamo: »Völkischer Beobachter« s kratkim pozivom opozarja prebivalstvo nekaterih krajev v Nemčiji, na katere Angleži zlasti zadnje tedne spuščajo zažigalne balone s premerom dveh ali treh metrov. V nekaterih primerih so napolnjeni ti baloni z neko vrsto jeklenih ostrin, drugi pa imajo podobne steklenice, kakor je v njih mineralna voda, napolnjene z vžigalnimi tekočinami, drugi pa imajo zopet vročice polne forja. Te naprave, ki jih mečejo sovražna letala

New Jersev uničena vsa letina. Samo tukaj je bilo več milijonov dolarjev škode.

Komaj štiri tedne kasneje, dne 26. in 27. septembra 1933, je vihar v 24 urah uničil mesto Tampico v Mehiki, ki je imelo 76.000 prebivalcev. Reka Panuca, ki teče skozi mesto, je prestopila bregove ter se razlila 150 milj daleč.

Pred nekaj leti je silen taifun divjal tudi v Osaki in Tokiu na Japonskem. Takrat se je potopilo 3000 čolnov, razdejanih je bilo 1600 mostov, podrtih nad 400.000 hiš, med njimi 280 šol. Ekspresni vlak pri Kiotu je bil v enem hipu kup razvalin. Taifun je železne tračnice metal v zrak kakor slamice. Zraven pa je strašno lilo.

S Filipinskih otokov so poročali dne 4. grudnia leta 1936, da je na severozahodni strani otoka Luzon vodovje razdejalo 54 vasi ter na tisoče ljudi in živali vzelo s seboj v morje. Častniki ameriške armade, ki je pomagala reševati, so takrat poročali, da je samo reka Cagua vzela več tisoč ljudi.

Zanimivo pa je, da takle zračni vrtinec ne gre na široko, marveč navadno v bolj ozkem pasu, kakor pri nas toča. Središče vrtinca je pa navadno čisto mirno, kar navadno nesrečo le še poveča. Če tak vrtinec privrvi nad kak kraj, se ljudje brž poskrijejo. Nato pa vihar za nekaj časa poneha. Ljudje si oddahnejo ter mislijo, da je zdaj že vse končano ter prilezejo na dan. V tistem hipu pa vihar znova privrvi ter pokonča ljudi.

Po svetu so strahote, ki jih naši kraji — hvala Bogu — ne poznajo. Morebiti so tisti tuji kraji res raiško lepi, toda v tisti rajski lepoti vsak hip na ljudi preži strašna in nagla smrt. In vendar ljudje tudi tam ljubijo svojo domovino.

na poljedelske in gozdne predele, delujejo po določenem času avtomatično ter zažigajo žetev, gozdove in zlasti kmečke hiše. Te dni se je ugotovilo, da so bili takšni zažigalni baloni napolnjeni z električnimi napravami, ki so se vžgale, kakor hitro so se dotaknile kakega predmeta (drevo, hiša itd.) ter povzročile eksplozijo balona. List opozarja prebivalstvo, naj se takih balonov ne dotika, marveč takoj obvesti najbližjo policijsko postajo.

Podlasica je premagala kragulja

To je bilo v vzhodni Friziji. Kragulj je kakor strela šinil na tla, pograbil podlasico in se z njo vzdignil v zrak. Začela se je zračna borba, ki so ji bili priča kmetje na polju. Kakor kamen je kragulj naenkrat padel na tla in podlasica mu je visela na vratu, ko je pregrizla roparju vrat. Ko je padla s kraguljem na tla, je podlasica takoj izgnila.

CIGANOVA ZAPUSCINA

Ruggero Dombro.

Prevedel Griša Koritnik.

Razoroženi dobričina se je nasmehnil in je od tega trenutka dalje pazil, da ni več ponovil nesrečnega imena.

Obrnivši se iznova proti trgovcu, je povzel: »Gospod medičar, bodite tako prijazni in nam razložite svojo pritožbo.«

Gospod komisar, na pločniku pred mojo trgovino je izloženo razno blago, vse prvovrstno, to vam lahko zagotovim z mirno vestjo.

Bil sem v lokalu, kjer sem stregel nekemu odjemalcu, kar zaslišim zunaj nekakšno kruljenje. Stopil sem na prag, da bi videl, za kaj gre. Vsak dober trgovec mora paziti na svojo trgovino. Pa zagledam tegale medveda, ki je stal s prednjimi šapami opet na rob majhnega vedra s črnim medom, kakršnega prodajam slakičarjem za izdelovanje leeta, in lizal... lizal tako požrešno, da se je med vsepovsod cedil po njem.

Prevzet od jeze in ogorčenja sem na vse grlo zavpil na pomoč. Kaj pa sem tudi mogel storiti sam proti divji zverji? Pribiteli so sovedje, oboženi s palicami, in se zagnali za zverino, ki jo je ubrala v beg proti ciganskemu vozu.«

»Kolikno cenite škodo?«

»Požrl mi je vsaj za dvajset pezet medu, gospod komisar.«

Andrejček se je ob teh besedah vzmernil: kje naj bi dobil dvajset pezeta?...

Uradnik se je okrenil k njemu in dejal:

»Si razumel? Imaš li potrebno vsoto, da boš popravil škodo gospodu Me... medičarju? V nasprotnem primeru te čaka zapor.«

»Ostalo mi je kaj malo denarja; ravno davi sem poslal svoji babici ves svoj zaslužek zadnjih dni; tu imam potrdilo.«

S temi besedami mu je pokazal odrezek poštne nakaznice, napisane pred nekaj urami; nato pa je naglo povzel:

»Nikar me ne zaprite, lepo vas prosim. Popoldne bom priredil z medvedom predstavo, pa bo nekajkrat prihodnje dni, dokler ne bom spravil skupaj potrebne vsote.«

Dobri komisar, ki so ga odkritosrečno dečkove besede ganile, je že hotel pristati na njegovo prošnjo, kar poseže vmes medičar:

»Dovolite mi, visoki gospod,« je govoril, »če boste tega klateža izpustili, ga ne boste več našli, jaz pa se bom moral zadovoljiti s tem, da bom celal okraden brez upanja na kako povračilo. Če pa ga boste pridržali pod ključem, bom imel za

»Dovolite mi, visoki gospod...«

gotovilo, da bom prejel odškodnino, bodisi da mi bo plača sam s pomočjo svojih prijateljev, ki bodo nedvomno povrnili škodo, ali pa si bom, če denarja ne bom dobil, popravil izgubo s prodajo njegovega medveda.«

Ta strašen sklep je bil kakor udarec za Andrejčkova ušesa.

Oh! kako je obsojal Medovo samogoltnost, ki mu je nakopala to nepriliko! Jojmenel! Če bo ostal v jejništvu, ne bo mogel nikdar plačati tistih dvajset pezeta, pa mu bodo potem takem prodali medveda!... Preostajala mu je le ena nada, da komisar ne bo upošteval medičarjevega predloga.

Ta je nekaj časa rasno premišljeval in čez trenutek, ki pa se je Andrejčku zdel celo stoletje, spregovoril:

»Naj bo, pridržali ga bomo v zaporu...«

»Oh, gospod!« je prosil deček s solzami v očeh in s sklenjenimi rokami.

»Bodi brez skrbi, mali, ne boš ostal zaprt dolgo časa. Zdi se mi, da je gospod medičar zahteval pretirano ceno za svoj med, kajti medved je imel le malo časa za izvršitev tatvine. Odpravil bom orožnike v trgovino, da bodo napravili potrebne poizvedbe, nakar se pojdejo pripraviti o resničnosti tvojih trditvev in bodo v ta namen izprašali tista dva cigana, tvoja prijatelja. Če se

»To naj ti služi v pouk!«

bodo tvoje besede izkazale za točne, te bom izpustil na svobodo. Prepričan sem, da ne boš zapustil Toleda, s čen ne plačaš dolga, ki ga je napravila ta požrešna žival.«

S poživljenimi nadami se je Andrejček iz vsega srca zahvalil dobrohotnemu komisarju in se dal brez strahu odvesti na stražnico.

Zdaj ko je bil v zaporu, je imel z Medom zelo resen pomenek.

»Vidiš,« je dejal, »kam naju je dovedla tvoja požrešnost? Včeraj si bil na tem, da bi bil malone odšel na drugi svet, danes pa sva po komaj prestani nevarnosti, da bi naju bili skoraj ubili, po tvoji krivdi oboja v zaporu. In prav malo je manjkalo, da te niso odtrgali od mene ter te prodali, kar bi se bilo prav gotovo zgodilo, da nisva našla dobrega komisarja. To naj ti bo v pouk, ti medvedje strašilo!«

»Brum, brum, brum,« je pritrdila žival v odgovor.

Kakor si morete misliti, ni razumel niti besedice, kar mu je govoril gospodar; a tudi živali imajo nekakšno svojo vest in mu je zdaj očitala več kot en pregrešek.

Cujte, kaj se je bilo prav za prav pripetilo temu potepinskega kosmatinecu.

Medtem ko je Andrejček v vozu pisal, je Medo pod vozom na vse pretege zehal; skušal je storiti vse, da bi mu bilo kar najbolj ugodno, stajal je in se sukalo okoli koleasa, h kateremu je bil privezan; nato je spet legal nazaj, spet vstajal in se tako venomer vračal k istemu početju. Z eno besedo, medved se je preključno dolgočasil.

Izenada pa se je ustavil ter se začel ozirati po cesti pred seboj; nekakšen poseben vonj ga je podražil v nosnice.

»Povohal je in dejal sam pri sebi:

»Kakšen izboren vonj! Med je. Toliko časa ga že nisem pokusil!... Saj se niti njegovega okusa več ne pomnjam. Kako rad bi ga pokusil! Ampak, žal, ni mi sojen ta užitek. Pri vsem tem pa čutilim danes strašansko skomine!... Pa so tako kruti, da mi pritrjujejo pri hrani, kakor da bi vzdržnost res mogla služiti čemu drugemu, kakor da te oslaba.«

Ko je tako govoril sam pri sebi, ni izpustil Medo izpred oči ceste, tiste preklicane ceste, s katere je prihajal do njega vonj, ki ga je spravljaj v skušnjavo.

»M!... m! Kako izborno diši! Pa recimo, da je morda kakšen tepec poil ta izborni med po fleh, ne da bi ga mogel kdo slastno polizati... medtem ko bi jaz tako užil, ko bi ga lizal!... Če bi moj mali gospodar to vedel, bi me gotovo odgnal tja... Toda on je zaprt v tem potnikem vozu... Ko bi ga poklical? Poskusimo:

Brum, br-rum, br-rum!

Stavit grem, da spi... Da bi vsaj ne bil privezan!... Privezan? Toda konopec se da pretrgati, zlasti pa še moj, ki ni več nov. Močan potegljaj bi zadostoval, da ga pretrgam. Poskusil bom... Bomo videli...«

Medo je potegnil; konopec je vzdržal. Medo se je krepko uprl na vse štiri šape in tako močno potegnil, da je bil nazadnje prost.

»Zdaj pa hitro na med!« je dejal samemu sebi. »To je vprašanje ene same minute. Takoj se bom vrnil in moj beg bo ostal neodkrit. Kar pa zadeva konopec, bo moj mali gospodar menil, da se je pretrgal sam.«

In glejte, že je ubira s privihanim smrčkom in cap, cap, pride na zaželeno mesto. Ne, med ni razlit po fleh; v vedru je; pa nič za to. Drugo nam je znano.

Posledica te njegove poti pa je ta, da je zdaj v zaporu s svojimi malim gospodarjem, ki ima obraz vse prej ko zadovoljen. Pa je bil med le tako slasten! Ko je mislil na to, je Medo pomolil jezik iz gobca in si začel obizovati, kar mu je bilo preostalo od medu na dlaki.

Andrejček ne ve, kaj se godi v medvedovih možganih; in tudi ne skuša tega uganiti. Preveč ga mučijo posledice tega dogodka. Če bo poročilo orožnikov zanj neugodno! Če mu bodo vzeli Meda!

Da bi izgubil Meda!... Ob tej misli ga obilna mrzel znoj; ubožec bi rajši videl...

Nenadoma je odpru vrata zapura in prikaže se ciganka, Sintijejeva žena.

»Lej ga, nazadnje sem le našla najinega malega Francoza. Kako sem bila v skrbeh zaradi tebe! In vse to po krivdi tega strašnega medveda! Postili ga bomo za pokoro.«

Medo na svojo srečo tega ni razumel; sicer ne bi bil vesel, kakor je bil, ko je odšel iz zapura.

Komisar se približa Andrejčku in mu reče: »Poročilo je bilo nad vse ugodno zato; zato se lahko vrneš k svojima prijateljema. Ta gospa

»Lej ga...«

je dala ničvrednemu medičarju, ki je hotel na tvoj račun zaslužiti, štiri pesce za poravnavo škode. Pa so bili še ti štiri preveč. Denar ji boš povrnili, kadar boš imel srečo s predstavo svojega tatliča. In jaz ti dajem dovoljenje za predstavo na cesti. Spravi tale papir; to je moje dovoljenje. Pa obilo sreče, Francozek!«

(Nadaljevanje prihodnjik.)

Kaj je NOVEGA

Najstarejši naročnik »Slovenca«
Mihael Omahen — umrl

V Višnji gori je v 88. letu svojega življenja mirno zaspal v Gospodu gosp. Mihael Omahen, posestnik, bivši trgovec itd. Rodil se je v skromni kmečki hiši v Malem Gabru na Dolenjskem. Ljudsko šolo je obiskoval v Ljubljani, kjer je še videl meksikajnarje. Za doto je dobil od doma lonec medu in pa delavnost, ki jo dajejo na pot v življenje svojim sinovom le naši skromni kmečki domovi. Še mlad fant je upravljal pošto ob cesti pri Sv. Roku pri St. Vidu na Dolenjskem. Od tam je prišel v Višnji goro, kjer je kmalu odprl trgovino in gostilno. Trgovina je lepo napredovala in bila poznana po vestnosti poslovanja daleč izven Dolenjske.

Občina Dedni dol je pridnega mladega moža kmalu izvolila za svojega župana, kar je ostal 40 let, tudi v težkih časih prve svetovne vojne. Izvoljen je bil tudi za častnega občana. Bil je predsednik krajnega šolskega odbora in v tem času je bila zgrajena tudi lepa višenski šola. Deloval je tudi v okrajnem cestnem odboru in veliko storil za dobre ceste v višenski okolici. Bil je prebivalcem bližnje in daljnje okolice svetovalec v njihovih potrebah in težavah. Treznost, zmernost in neumorna marljivost so mu naklonile, da je doživel tako visoko starost in še do zadnjega vodil svoje lepo posestvo.

Rajni gospod Omahen se je že v svoji mladosti naročil na »Slovenca« in mu je ostal zvest naročnik do svoje smrti. Izmed vseh sedanjih naročnikov »Slovenca« ga je on prejemal najdaljši časa in v tem dosegel rekord. »Slovenca« ga bo ohranil v častnem spominu.

Njegovi hčeri, gospej Mariji, vdovi po rajnem profesorju Evgenju Jarcu, in vnucom izrekamo ob bridki izgubi najgloblje sožalje! Raj-

nemu gospodu Omahnu pa naj Bog podeli večni mir in pokoj!

Pogreb je bil v soboto 10. oktobra ob 9 do polne na farnem pokopališču v Višnji gori.

d Prodaja oz. izdelovanje igrač je z novo ministrsko odredbo na področju stare Italije prepovedana. Prodaja že izdelanih igrač je dovoljena do 1. marca 1943. Prodajalci morajo sestaviti inventar igrač in ga predložiti oblasti v 20 dneh. Poleg tega morajo voditi proizvajalci in trgovci z igračami prejemni in oddajni vpisnik.

d Blagajna pošne hranilnice v Ljubljani bo odslej izplačevala čeke le proti legitimiranju dvigatelja in zabeleži tozadevnih podatkov. — Čeki na prinosnika se smejo odslej izdajati največ do zneska 10.000 lir. — Za znesek nad 10.000 lir pa se morajo izdajati imenski čeki, to je na hrbtni strani čeka se mora napisati odredba, komu naj se ček izplača; ta odredba se mora podpisati kakor ček na prvi strani. Imenski čeki se smejo izdajati največ do zneska 38.000 lir, blanko indosirati pa samo, ako ne presegajo zneska 10.000 lir.

d Zimske počitnice na vseh šolah bodo trajale od 15. decembra do 14. februarja. To pa ne velja za gojenke materinskih šol in otroke po otroških zavetiščih.

d Najvišje cene za gobe in kostanj so sedaj določili takole: plemenite gobe (užitni goban ali jurček, bronasti goban in karželj) 12 lir, druge užitne gobe 6 lir, domači kostanj 3 lire za kilogram.

d Policijska ura v vsej Ljubljanski pokrajini je pričeni z 20. oktobrom od 20. do 5. ure. Čas, ob katerem se morajo zapirati javni obrati in končati javne predstave, je določen za vsvo pokrajino na 19.30 ure.

d Trgatev na Dolenjskem. Po pripovedovanju potnikov, ki prihajajo v Ljubljano z Dolenjske, je sedaj trgatve v polnem teku. Grozda sicer ni toliko kakor lani, je pa nasprotno letos izredno sladko, tako da bo dalo izvrstno mošt in pozneje še bolj izvrstno vino. Letošnji pridelek bodo dolenjski in belokranjski vinogradniki lahko prav izvrstno prodali prav zaradi odlične kvalitete vina in rameroma male količine.

d Skoraj 3 m dolgega delfina so zajeli ribiči na Adriji pri Panzanu.

d Iz škofijskega letopisa. Imenovani so bili: g. Ivan Veider, ekspozit v St. Vidu pri Brdu, za uršulinskega spiritala v Ljubljani; g. Stanislav Erzar, kaplan v Stari cerkvi, za upravitelja te župnije; g. Franc Pahulje, kaplan v St. Petru pri Novem mestu, za upravitelja te župnije; g. Ivan Gerčar, kaplan v Prečni, za

NOVI GROBOVI

V Laporju pri Slov. Bistrici je umrl 77 letni Stefan Sagadin, bivši dolgoletni župan. — V Celju je po daljšem trpljenju odšla v večnost trgovčeva soproga Ada Planinčeva. — V Mariboru so pokopali Alojzijo Strojanoovo. — V Celju je na veke zatisnil oči 75 letni upokojeni inspektor Rudolf Zolgar. — V Mariboru so zapustili solzno dolino: ključavničarjev sin Feliks Bukovšek, 62 letni Franc Križaj in 71 letni kleparski mojster Janez Wochl in 87 letna Julija Tomažič. — V St. Juriju je odšla v večnost 73 letna Frančiška Jesenko, v Celju pa 61 letna Ivana Pitamic. — Zadet od srčne kapi je umrl 12. oktobra g. Ivan Lovšin, župnik v Planini pri Račeku. — Na Stari Vrhnikih je zapel mrtvaški zvon 90 letnemu posestniku Francu Ogrinu in edincu posestnice-vdove Janecu Gostiši. — Na Javorniku je po dolgi bolezni umrl tovarniški nameščeneec Janez Erhah. — Na Peršanu nad Dravljami je odšla v večnost posestnica Jera Cerar roj. Rozman iz St. Vida nad Ljubljano v visoki starosti 89 let. — V Smartnem ob Paki je zasopala v Gospodu 75 letno zasebnica Antonija Bizjak. — Na Robu so djali v grob posestnico in gostilničarko Frančiško Jakše roj. Vdovič. — Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

upravitelja te župnije; g. Ivan Tomažič, župnik v Trebnjem, za soupravitelja župnije St. Rupert, in g. Janez Burnik, župnik na Vrhnikih, za soupravitelja župnije Zaplane. — Nameščen je bil za II. kaplana na Krki p. Stanislav Mali, O. Cist. — Odpustnico iz ljubljanske škofije je dobil g. Stanislav Zerjal. — Stalno upokojeje je bil g. Franc Vovko, župnik v St. Petru pri Novem mestu.

d Rojen na vojaškem letališču. 43 letna kmetica Terezija Pomodoro je bila na polju, ko je začutila, da bo mati. Bila je slaba in s poslednjimi močmi se je zatekla na bližnje letališče, kjer so ji vojaški zdravniki kmalu pomagali. Kmalu za tem je povila zdravega, krepkega dečka. Krestil ga je letališčni vojaški kaplan v navzočoost letališčenega poveljnika ter častnikov. Boter je bil eden letalskih oficirjev.

d Ker so v tem letu mnoga podjetja svojim nameščencem zvišala plačo, se opozarjajo vsi delodajalci, da morajo vsem samskim nameščencem, ločenim ter vdovcem v starosti 30 do 60 let odtegovati samski davek, ako njihovih prejemki presegajo 50 lir mesečno. Podrobna navodila se dobe pri davčni upravi.

Okrog sosedov

s Sprememba hrvaške vlade. Poglavlak je izdal odlok, po katerem so bili odstavljani naslednji ministri: pravosodni minister Mirko Puk, notranji minister Artuković, prosvetni minister Ratković, minister za zdravstvo Petrič, minister za poljedelsko gospodarstvo Dumančič, minister za industrijo in trgovino Toth, minister za gozdove Frković ter minister za korporacije Sušić. Z istim odlokom so bili imenovani naslednji ministri: za pravosodnega ministra Artuković, dosedanji načelnik kulturne ustanove Mile Starčević za prosvetnega ministra, vseučiliški profesor agrarne ekonomije inž. Josip Balen za ministra narodnega gospodarstva. Za notranjega ministra je bil imenovan bivši karlovški prefekt dr. Ante Nikšić, za državnega protonotarja s stopnjo ministra pa je bil imenovan Puk.

s Pred sedanjjo vojno so našli v Srbiji 48.380 konj, 353.658 glav goveje živine, 352.156 svinj, 1.822.925 ovac in 213.597 koz. Te številke kažejo, da je živinoreja zelo važna v srbskem gospodarstvu.

s Znana gostilna pri »Rogovilecu« v Črnučah je v zadnjem času dobila novo ime »Klartnerhof«.

s Novo orožniško šolo grade v Belovarju. Tam bodo dobili potrebno izobrazbo bodoči orožniki iz hrvaške države.

s Nova važna zveza Gorenjskega, Gorenjska doslej ni bila neposredno še zvezana po daljnovidu s transformatorjem KDE na Črnučah. V zadnjih mesecih se je pa tudi to že zgodilo. V glavnem so sedaj že gotove napeljavne za zvezo med transformatorjem na Črnučah in Majdičevu elektrarno v Kranju. Vod za visoko nape-

nogah govore za hude opekline povzročene s kuhanjem v vreli vodi ali olju. Umrla žena je bila visoko noseča, do poroda je moralo manjkati le nekaj dni. Luknjica v trebušni votlini je povzročena s tankim bodalom najbrž z namenom usmrtiti otroka. Po tem mučenju so pristopili k usmrtitvi s topim predmetom (kolom ali puškinim kopitom). Prvi udarec je padel na desno ramo in odgovarjajoči del vratu najbrž zato, ker se je žrtev hotela udaricu izogniti. Drugi, hušji udarec je zadel obraz v polno, da so se zmečkali in razpolovili tudi vsi kostni deli. Ker je morda žrtev še kazala znake življenja, jo je zadel tretji udarec v čelo, nakar je nastopila smrt od teške krvavitve v možganih. Truplo je ležalo v močvirni zemlji.

Prav tako gre očitno za nasilno smrt, zvezano s težkim mučenjem pri Zagor Jožefi iz Zapuž, roj. 24. marca 1923. Opekline na rokah in nogah so povzročene s parjenjem v vreli vodi ali morda olju. Pri tem je najhuje prizadeta leva roka od zapetij proti prstom, ki je popolnoma prekuhana. Ista podlakti je dobila tri tope udarce, najbrž z ožjim delom puškinje kopita, da so se kosti namolile. Bržkone je prejela te udarce, ko je odmikala roko v samoobrambi. Levo oko je bilo izdrto živi žrtvi. Usmrtitev je sledila s topim udarcem po čelu in nosu.

Popoldne ob treh 9. oktobra je bil pogreb pokojnih žrtev na orehovskem pokopališču. Udeležilo se ga je mnogo ljudi, ki so mogli trpeli videti in se tako prepričati o partizanskem grozodejstvu. Na grobu je spregovoril g. kaplan Fister Al. v slovo pokojnim žrtvam:

»Poslavljamo se od dveh izmed številnih ne-

dolžnih žrtev zločinskih partizanov. Gospod, zakaj si to dopustil, sprašujete, saj sta nedolžni?« Ljudstvo moje, ker si bilo brezbožno in strašno zaslepljeno«, vam odgovarja Gospod.

Izaktleno oko, lobanja razbita, ožgane rake in noge, vsa zunanost trupel izraža eno samo veliko bolečino, ki se ne da izraziti s človeškimi besedami.

Ljudje, zdramite se! Nehajte z vnebovpljotim zločinskim sodelovanjem pri organiziranem pokončevanju vernega, poštenega slovenskega ljudstva. Pogledj ti, mati, še enkrat na rajno Ano Zagorca in vedi: toliko je vredna tvoja materinska čast v očeh komunistov. Dekleta! Ravno toliko veljate v očeh komunistov, kakor je veljala pokojna Jožefa Zagorca. Vsi skupaj pa sklepajmo svoje roke vsak dan v iskreni molitvi in prosimo: Gospod, daj nam moč, da zmagamo nad pobesnelim sovražnikom.

Va zadnjem času so prijeli partizani in odpejali in seveda se umorili Goriška Jožeta, priletnega družinskega očeta iz St. Jerneja. Šel je v svoj vinograd pa se ni vrnil. Prav tako je odšel že v juniju k sveti maši v Pleterje Klemenčič Martin z Zvabovega, pa se do danes še ni vrnil in smo prepričani, da se tudi ne bo več. 5. septembra so odpejali ob polnoči v gozd 21letnega fanta Viktorja Kupljenika iz Orehovice in ga na prizadevanje učiteljice Škrbec Ottilije in njenega moža po par urah že ubili. Tako se je število znanih nedolžnih domačih od partizanov umorjenih žrtev zvišalo na 30. — Tako pojmuje osvobodilna fronta toliko opevano svobodo! Zato pa osvobodilne fronte reši nas o Gospod!

KRATKE**z vsega sveta**

Za okrogli les listovec lanske sečnje plačujejo v Romuniji sedaj od 2000 do 2400 lejev za kubični meter.

Ker je bila vinska letina izredno slaba, Madžarska že dve leti ni mogla izvažati vina. Kmetijska zbornica je začela poslovati s 1. oktobrom t. l. na Slovaškem.

750 tisoč ton starega papirja so nabrali v enem letu v Nemčiji.

Po 75 letalskih zmagah se z nekega poleta ni več vrnil eden najbolj znanih nemških lovskih letalcev stotnik Joachim Wendel.

Balon, pripadajoč protiletalski zapori Londona, težak 400 kg, so zajeli na Finskem.

Med Nemčijo in Hrvaško je bil sklenjen sporazum glede preselitve 20.000 Nemcev, ki žive raztreseni po Bosni, Hercegovini in Slavoniji, v domovino.

37.000 ha obsegajo letos lanene njive na Francoskem. Letošnji pridelek cenijo na 181.000 bal.

Nad 4 milijone slovaških kron je vrgla zbirka na Slovaškem živčih Nemcev za zimsko pomoč.

15 milijard dolarjev za izpopolnitev vojne mornarice je odobrila ameriška zbornica.

Proslaviti dneva varčevanja v Italiji bo 31. oktobra t. l.

509 likovnih umetnikov sodeluje pri XII. mednarodni umetnostni razstavi v Milanu.

Posebno središče za gojitev grozdja so ustanovili v italijanski Vogheri.

Okoli 18.000 besed izgovori človek dnevno, je ugotovil neki švicarski raziskovalec.

Predvajanje ameriških filmov je prepovedala vlada nezasedene Francije.

V Buenos Airesu je umrl bivši predsednik argentinske republike 60 letni Jules Roca.

Dva ogromna nemška žarometi, postavljeni blizu francoskega Calesa, neprestano osvetljujejo morskino ožino Rokavskega preliva in prostor nad njim.

Osem novih kardinalov bo v kratkem imenovanih, poročila časopisje iz Rima.

Odstopil je madžarski vojni minister general Karel Bartha; za njegovega naslednika je bil imenovan upokojeni general Viljem Nagy.

Vlak s 500 ranjenih španjske »Sinje« divizije je prišel te dni iz Rusije v španski San Sebastian.

Angleški listi »Daily Telegraph«, »Daily Mail« in »Times« so v Španiji prepovedani.

Stoletna Terezija Molinari iz Genove še piše in čita brez naočnikov.

Ker je nezakonito hranil 30 kg čistega zlata, so v bolgarski Sofiji prijeli in izročili sodišču znanega industrijca Arona Josipova.

Velik mlaj je pogorel v mestu Calarasi ob spodnjem toku Donave v Romuniji.

s 90 letnico rojstva je praznoval nedavno znani koroški akademski slikar Martin Ladinig v Spitalu ob Dravi.

Vlada Združenih držav je povabila prebivalstvo, naj daruje stare kožuhe mornarjem za izdelavo vsaj 50.000 telovnikov.

Ameriški senat je odobril, da bodo pobirali davek kot takso na zmagi v iznosu 5% od dohodkov vsakega državljanca, ki bi presejali 12 dolarjev na teden.

Štiri nove radijske postaje v bližini Bukarešte, v Temešvaru, eno v esverzopadnem delu države ter eno kralovalovno v Bukarešti, bodo zgradili Romuni.

Nemški državni podtajnik Baacke je izjavil, da bo v četrtem vojnem letu zboljšal nemško prehrano tako glede maščob, kakor glede mleka in presnega masla.

150.000 ha polja ima letos Italija zasajenega s sladkorno peso; tako se je ta država v sladkorjem pogledu osamosvojila od tujine.

Verifikanke bodo tudi v Turčiji sodila izredna sodišča, ki ne poznajo kale.

Hudo škodo med čredami so povzročili številni medvedi, ki so se prikazali v goratih francoskih predelih pod Pireneji.

Nemško vrhovno poveljstvo je s 1. oktobrom zvišalo prejemke upokojencev ter invalidov iz sedanja in prejšnje vojne, pa tudi sorodnikov padlih vojakov.

100.000 madžarskih žensk se je že zapisalo v madžarsko žensko zvezo za državno obrambo.

49.974.000 mark so darovali pripadniki nemških oboroženih sil v času od 1. aprila do 31. avgusta letos za zimsko pomoč.

60 letnice obstoja bodo praznovali 14. oktobra t. l. japonske železnice.

Dva vlaka sta trčila 300 km od indijskega Bombaya; 12 mrtvih, 85 ranjenih.

Edina možnost za Madžarsko

Madžarski državni podtajnik Bonczos je imel na nekem kmečkem zborovanju govor, v katerem je dejal, da se morajo Madžari pri vseh svojih naporih zavedati misli na zmagi. Rekel je: »Danes živimo v celotnostni vojni, v kateri moramo sodelovati vsi brez izjeme. Madžari morajo upreti oči zlasti v notranjega sovražnika, ki ga predstavlja v prvi vrsti milijon Judov, ki še vedno žive v okviru madžarskih meja in ne zamude nobene prilike, da bi ne vzbujali neslogo in hujskalki vstajli. Madžari ne smejo pozabiti, da je ena možnost zmage, namreč zmage Osi.«

Umetna gnojila v Ukrajini

Velika fosfatna rudnika med Kurskom in Voronežem in pri Izjumu, ki so ju letos Nemci zasedli, začneta v kratkem obratovati. Ukrajinski kmetje bodo s tem dobili zadostno količino umetnih gnojil.

MAK ZA OLJE

Poleg drugih že davno v Nemčiji uvedenih oljnih rastlin so v tem letu v veliki razsežnosti posejali tudi mak, ki ima do 55% olja. Odredili so, da se ves mak, ki so ga namenoma posejali za pridobivanje olja, tudi res brez izjeme porabi v ta namen, ne pa morda v pekarnah in kulinjah.

s Belgrajski župan je »katerim gostinskim obratom dovolil postreči gostom tudi z mesnimi jedili, toda gostje morajo oddati karte za meso. Divjačina, perutnino in riže lahko prodajajo v gostilnah brez mesnih kart.

s Boj proti nepismenosti. V srbskem Nišu se je za to nalogo zavzela narodna delovna služba. Po vaseh bodo ustanovljali vsake knjižnice in čitalnice ter prirejali tečajne za nepismene.

s Državno gledališče v Sarajevu je začelo uprizarjati gledališke predstave po bolnišnicah, kjer leže ranjeni hrvaški vojaki in po vojašnicah. Tudi v Rajlovcu bodo člani sarajevskega gledališča od časa do časa uprizarjali dela domačih in tujih pisateljev.

s Sprememba voznega reda na progi Zagreb-Zemun. Hrvatsko železniško ravnanje je preložilo odhod dosežanih nočnih vlakov iz Zagreba proti Zemu na jutranje in dopoldanske ure, prav tako pa tudi vse odhode vlakov iz Zemun proti Zagrebu.

s Novo šupnje sv. Ivana Boska je 6. oktobra zagrebški nadškof dr. Stepinac ustanovil v Pod-susedu.

ZA FANTE OD FARE**IZ DNEVNIKA SPORNIKA TOMAZA****Obisk na kmetih**

Na vrhu Velikega Kozja, najvišje gore ob spodnjem toku Savinje je čakal Tomaž poldneva, da bi slišal veliki zvon sv. Mihaela.

Tomaž se je plazil po pečevju in nabiral rumenih avrikejnov. Kot zlatniki so blesteli na skalah in če si jih od blizu pogledal, si videl z moko posute liste in vonj po cvetočih pomarančah ti je udaril v nos. Potem je prisluhnil poldanski pesmi. Živo se je zavedel, da je res doma in po glasu v ozračju je ločil: zdaj prihaja od sv. Miklavža, zdaj od sv. Jederti, Smibela, Šmarjeta, St. Lenarta... Ah, ubogi ljudje, v mestih, ki ne znajo poslušati te pesmi!

Tomaž je posušil suho kosilo; tri je crehe in prigrizoval kruh, sonce pa je žgalo tako vroče, da se je zagledal v bistro Savinjo: če bi bila bližje, bi skočil vanjo, se napil in okopal. V ostalem pa ima tudi žeja svojo dobro stran. Nazaj grede se bo ogledal pri Lapornikovem Jerneju in povedal, da je žejen. Ta ga bo peljal v zidanico, tam pa so polni sodi jabolčnika, ki se peni kakor šampanjec. Objel je s pogledom še enkrat vso gorato pokrajino s senožeti na pobočjih in z zvoniki na vrhovih in se podal v dir. Tekel je naravnost v dolino in hitel k Laporniku, ki kmetuje na pobočju Počenega.

Jerneja je dobil pri hiši, ko se je odpravljal v mlin.

»Vrečo ti bom nosil, če mi daš polič žlahtnega!«

Saj ne bi bilo treba povedati, da si žejen, pri teh ljudeh je navada, da ti komaj utegnejo seči v roko, za tem pa že hitijo, da ti prinesejo velikanski hlebec in nož ter pijačo največje posode. Tomaž je moral piti in pripovedovati. Kako tudi ne, saj sta bila z Jernejem skupaj v družtvu, pri hiši pa je bil kakor domač. Marsikdaj je pomagal pri žetvi ali se mastil pri kolinah ali pa uganjal burke pri ličkanju koruze. Ljudje so ga imeli za učenega, saj je hodil v šole, sedaj pa tem bolj, ko je bil tako daleč v svetu.

»Jernej, pa tudi za tebe sem se učil in ti bom vse povedal kot mislim, če ne boš hud.«

»Vidiš, če bi bil jaz gospodar na tem lepem gruntu, bi delal od zore do mraka pridno kot ti in mogoče še z večjim veseljem. Marsikdaj sem si zaželel, da bi zamenjal s teboj. O, lepo je imeti svojo zemljo, svoje ljudi okrog sebe in preživljati pomlad, poletje, jesen in zimo takole v naročju matere narave. Ti niti ne veš, koliko slajši je kruh, ki ga pridelata na zemlji očetovi in koliko prijetnejša je pijača, ki jo točiš iz svojega sode. To in ono pa bi na tvojem mestu le spremenil. Vidiš, tiste line, ki jim pravite, da so okna, bi odprl in bi živel tudi v hiši kakor pod božjim soncem. Pa povečal bi jih, da bi bile dvakrat tolikšne, zakaj zrak je dobron, ki je nikjer ni preveč.«

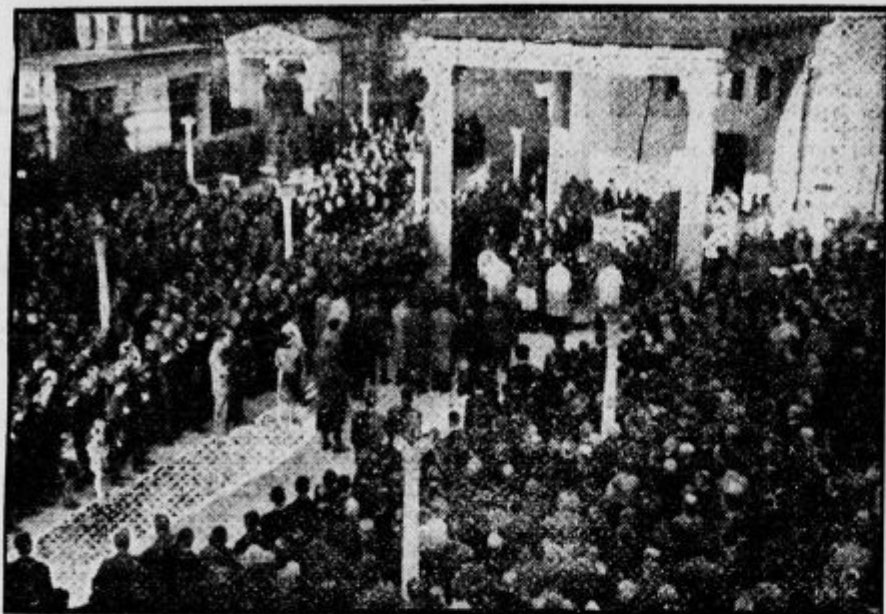
»In roji muh bi prileteli v izbo, da bi se jih noč in dan otepal, se je smejal Jernej.«

»Počakaj prijatelj! Muhe in brenclji? Kako pa tudi ne? Tam pod oknom je gnojak, tja mečeš odpadke kakor da bi vabili nevsučne živalice na pojedino! Gnojak bova prestavila ali pokrila in tvoj dom bo postal sanatorij za zdrave. Ne gre za tebe, ki si trdoživ ko kopriva, za otroke gre, za tiste ki so že in one, ki bodo še prišli in katerim se mora poznati, da so Jernejčevi otroci!«

Tako sta modrovala. Tomaž je razlagal higieno kmečkega doma in pripovedoval o finski sauni, Jernej pa se je branil s svojimi pomisleki. Dobro sta se pomenila in sprla šele tedaj, ko si je Tomaž nadel koš z vrečo pšenice, Jernej pa je nosil pletenko jabolčnika, čistega ko sonce.

Križanje tobaka na Madžarskem

Madžari delajo že več let poskuse da bi izboljšali svoj tobak. V Debrečinu imajo posebne nasade, kjer križajo razne vrste tobaka z madžarskim in so se križanja dobro posrečila. Zdaj že pridelajo svetel tobak majhnih listov. Madžarska se je odločila za ta korak iz narodnogospodarskih razlogov. Glede pridelka tobaka je med evropskimi državami Madžarska na šestem mestu, po porabi tobaka pa na tretjem. Zato je bila Madžarska prisiljena misliti na pridelovanje boljšega tobaka doma, ker jo uvoz iz prekomorskih dežel preveč stane.

Zadnje slovo od dr. Marka Natlačena na Zalah

PRAVNI NASVETI

Povrnitev škode. J. L. Posesnikov sin je bil obsojen na povrnitev škode, ki jo je povzročil s kaznivim dejanjem. Sam je brez vsake imovine. Vprašate, ali bi lahko izterjali odškodnino od njegovega očeta. — Oče ni plačnik za takšne sinove obveznosti. Boste morali pač čakati, da bo sin prišel do kakšnega premoženja.

Oporoka. Z. H. L. Če bi oporoka tako napravili, kakor sedaj nameravate, bi bile kot volila veljavne vse naklonitve, ki jih določate za brata, nezakonsko hčer in vnuke, ne bi pa bila veljavna vaša določba glede imenovanja dediča, katerega naj bi šele sodišče določilo izmed vaših vnukov, ki bi ga spoznalo za najbolj sposobnega in najboljši vrednega. Kaj pa, če bi bili kar vsi trije vnuki sposobni in vredni za prevzem posestva? Kako naj sodišče to odloči? Ali naj zaslži izvedence? In če ostala dva vnuka ne bi bila z izrekom sodišča zadovoljna potem še vedno lahko tožita na ugotovitev, da sta ona dva najbolj sposobna in vredna. Iz take določbe v oporoki bi verjetno nastali spori in pravde med zakonitimi dediči, če bi sploh sodišče smatralo vašo oporoko, v kolikor se postavite dediča tiče, za veljavno. Postava namreč pravi, da mora zapustnik postaviti dediča sam in da imenovanja ne more prepustiti izreku koža drugega. Zakonita vaša dedinja je le vaša nezakonska hči, ki bo, če ne boste zapustili veljavne oporoke, dedinja celega vašega premoženja. Če se ne morete že sedaj odločiti, komu izmed vnukov hočete zapustiti posestva, potem postavite vse tri za dediče: pri zapuščinski razpravi se bodo že med seboj dogovorili, kdo izmed njih bo prevzemnik v naravi in koliko bodo ostali dobili izplačano.

Bira. G. S. L. Kupca, ki je ob nakupu se zavezal dajati biro in jo je dajal že toliko let, pač še nadalje veže pogodba. Sicer bi pa za točen odgovor morali poznati vsebino dotične notarske pogodbe. Na podlagi pomanjkljivih vprašanj točen odgovor nemogoč.

Obveznosti poroka. L. J. L. Vaš bivši tovariš si je predlamskim izposodil pri nekem zavodu 3000 dinarjev in ste na njegovo prošnjo skupno z njegovim bratom podpisali zadolžnico kot porok in plačnik. Dolžnikov brat je medtem izgubil službo, dolžnik sam pa kljub večkratnim opominom ni plačal dolga. Zavod je potem vas opomnil na plačilo, toda vi se niste odzvali. Nato ste bili toženi in obsojeni ter so vam sedaj delno zarubljeni vaši mesečni prejemki. Vprašate, če so Vaši zarubljeni denarni zneski za vedno izgubljeni in če imate

pravico, da uspešno tožite dolžnika za povračilo. — Denarni zavod je popolnoma upravičeno tožil vas, ko mu dolžnik ni na opomine vrnil posojila. Vi ste se morali pač takrat, ko ste zadolžnico vašega tovariša podpisali, zavedati, da nerazdeljivo z dolžnikom odgovarjate za plačilo dolga. Pravico pa imate, od dolžn. zahtevati povračilo glavnice in obresti, kolikor jih boste plačali. Pravdne in izvršne stroške pa morate trpeti sami, ker bi kot porok in plačnik že na opomin zavoda morali plačati dolg in ste te stroške tedaj sami zakrivil. Dolžnika morete tožiti pri njegovem domačem sodišču.

Razprje v družini. K. L. Ako se s hčerko, ki je polnoletna in ima svoj poklic, ne razumete, ji pač odpovete stanovanje, ako je isto vaše. Ako je pa ona najemnica stanovanja, se pa vi odselite od nje.

Nagrada za postrežbo. R. L. G. Zakonska, oba že v letih, žena priklenjena na posteljo, mož skoraj slep, potrebujeta postrežnico. Kot plačilo za postrežbo nameravata postrežnici zagotoviti v primeru smrti enega ali obeh, eno sobo in potrebna drva do smrti. Vprašate, kako naj to napravita? — Naj kratkoma vknjižita na ime postrežnice dosmrtno pravico stanovanja v določeni sobi in letni užitek določene količine drv. Na ta način bo moral vsakokratni lastnik posestva dajati postrežnici drva in sobo do njene smrti.

V rožah je zdravje

V ljudski in tudi v znanstveni medicini se mnogo uporabljajo plodovi bučnic, posebno semena so izredno zdravilna.

Buča, tikva (cucurbita pepo) se pri nas prav povsod goji. Semena vsebujejo precej mastnega olja, sladkorja itd. ter se rabi v glavnem kot izborno sredstvo proti trakulji, obenem pa preženemo tudi gliste. Našteta navodila se pri nas najbolj razširjena:

1. Olušči 30—60 svežih semen, jih zdrobi s tolkačem in pridaj toliko mleka, da postane zmes kašnata. To saj je bolnik tri dni namesto zajtrka po 1 skodelico na dan.

2. 40 g jedre stoli, dodaj 30 g sladkorja in razredči s 5 g rožne vode; to mešanico spijmo zjutraj na tešče, 10 minut za njo pa vzamemo žlico ricinovega olja.

3. 50 g jedre, 10 g sladkorja, 10 g glicerina staremo in zmešamo, da dobimo primerno pasto. Če je pregosta, dodamo par kapljice vode od oranžnih listov.

4. 60 g bučnih semen zdrobimo v ¼ l vode in spijemo gsto mešanico zjutraj na tešče v dveh obrokih.

5. Skozi ves mesec jemo zjutraj na tešče 3—5 bučnih pešk.

6. 25 jedre se stolče in se doda 1 g pelina, da se dobi čaj, ki ga pijemo zjutraj in zvečer po 1 kozarec.

Za navadne gliste zadostuje, da porabimo pol do tri četrt manj bučnih pešk, pri trakulji, ki je mnogo trdovratnejša, moramo vzeti polno mero in še to ponavadi večkrat. V prvem primeru nam tudi dristila ni potrebno jemati, dočim pri trakulji je vselej priporočljivo, da vzamemo po zdravlilu ricinovo olje.

Kumara (cucumis sativus) je prišla k nam proti koncu 16. stoletja iz Vzhodne Indije. Sedaj jo goje že po vsej Evropi. V zdravilstvu uporabljamo kumarični sok, ki je izredno dobro hladilno sredstvo za vročične bolnike. Prav tako pijejo kumarin sok žene v menjalnih letih (klimakterij), da se prepreči naval krvi v glavo. V obeh primerih se ga jemlje po 2—3 kozarčke dnevno. Ba je učinkuje ugodno tudi pri nervoznosti, rdečici v licih in pri bruhanju krvi.

Zunanje uporabljamo kumarin sok kot izborno lepilno sredstvo, ker gladi kožo, odpravlja gube in jo napravlja prožno.

Kumare pa so tudi odlično zdravilo proti ozeblinam. V poletju in v jeseni zrežemo kumare na tanke lističe, ki jih nanizamo na vrvice ter posušimo. Pozimi, ko se pojavijo ozebline, namočimo posamezne listke v vodi, da se omehtajo in jih nato navežemo na ozeblino.

Sedaj ko kostanj (castanea vestra) ravno zori, se pomenimo še o njegovi zdravilni moči. Plod pravega kostanja ni lahko prebavljiv, a ker vsebuje mnogo hranilnih snovi, nam posebno v tehi časih mnogo koristi. V zdravilstvu uporabljamo liste, skorjo, plod in ježice.

Ježice vsebujejo mnogo čreslovine, zaradi tega se rabijo kot čaj zoper drisko. Prav tako lahko rabimo skorjo (20 g skorje na 1 l vode). Tudi plodovi zapirajo, vendar so jih ne sme uživati pri želodčnem katarju. Zavretek iz listov se rabi proti ključnemu katarju in dušljivemu kašlju.

V lekarni dobimo kostanjev izvleček, ki zdravi hude krče pri dušljivem kašlju. Na dan vzamemo 1—2 g vsake 3 ure.

Plodovi divjega kostanja (aesculus hippocastanum) vsebuje zelo mnogo škroba. Olupljene plodove pražimo kot želod in iz njih skuhamo kavo, ki je dobro zdravilo zoper drisko. Prašek sam pa zdravi sluzotok iz črevesa in pljuč.

Izveček plodu, ki ga lahko kupimo v lekarni (extractum aesculi hippocastani seminis fluidum), rabimo pri hudih bolečinah zlate žile. Jemljemo ga po 10 kapljic na osladkani vodi dvakrat na dan. Ta izvleček pa učinkuje tudi na menstruacijo, ki izostane za 10 dni.

Z izvlečkom snažimo ozeblino, da prejenja srbenje in pekoča bolečina. Petodstotno raztopino pa rabimo za masiranje pri revmatičnih in živčnih bolečinah.

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Smrekovo čreslo

Ilepo, zdravo suho in ježice vsake vaške količino usnjarna Lavrič J., St. Vid pri Stični, Ljubljana.

Suhe gobe

kupi vsako količino po najvišji dnevni ceni Fran Pogačnik, Bleiweisova (Dunajska) c. štev. 33.

Kupolo cerkve sv. Petra so popravili

Znana kupola na cerkvi sv. Petra v Rimu je kazala v svojih temeljih nevarne razpoke. S popravilnimi deli so pričeli že leta 1934 in so jih šele te dni zaključili. V notranjosti kupole so napravili veliko jekleno ogrodje, ki se zdaj po odstranitvi odra komaj vidi. Za urtdivena dela so porabili 50.885 kg jeklenih traverz.